

Editor: Nicoleta Popescu
Copertă: Flory Preda
Tehnoredactare: Florența Sava
Corectură: Katalin Luzan

Toate drepturile rezervate Editurii Prestige

Copyright © 2019 Editura Prestige

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
BUCĂ, MARIN

Dicționar de omonime / prof. univ. dr. Marin Bucă, conf.
univ. dr. Mariana Cernicova. - București : Prestige, 2018

Conține bibliografie

ISBN 978-606-8863-43-6

I. Cernicova, Mariana

81

Tel.: 0732.55.88.33

www.edituraprestige.ro

www.facebook.com/edituraprestigeoficial

Prof. univ. dr. Marin Bucă
Conf. univ. dr. Mariana Cernicova

DICTIONAR DE OMONIME

CUPRINS

Prefață	7
Abrevieri	11
A	15
B	25
C	42
D	80
E	92
F	96
G	103
H	113
I	119
Î	122
J	125
K	127
L	128
M	141
N	157
O	161
P	166
R	199
S	212
Ș	232
T	243
Ț	261
U	267
V	271
Z	278
Bibliografie	283

SEMNE SPECIALE

* cuvânt neatestat

< provine din

„ ”marchează înțelesul cuvintelor

A

ABA

ABA¹ *s.f.* (< tc. *aba* „postav gros”) 1. Țesătură groasă de lână din care se confecționează haine țărănești; (reg.) pănură. 2. Haină făcută din această țesătură.

ABA² *interj.* (et. nes.) (înv.) Exclamație care exprimă mirarea (în poziții interogative) sau cu care se atrage atenția celui căruia i se vorbește.

ABATE

ABATE¹ *vb.* (< lat. *abbatere*) 1. A (se) îndepărta de la un drum, a devia. 2. (Fig.) A (se) îndepărta de la o normă, de la o linie de conduită sau de judecată etc. 3. A (se) opri (în treacăt) undeva (părăsind drumul inițial). 4. (Despre fenomene ale naturii, calamități, nenorociri) A se manifesta, a se produce (pe neașteptate). 5. A-i trece prin minte.

ABATE² *vb.* (< fr. *abattre*) 1. A culca la pământ, a dărâma, a doborî. 2. (Fig.) A deprima, a măhni.

ABATE³ *s.m.* (< it. *abbate* < lat. *abbas*, *-atis* „abate”) 1. Egumen, stareț (catolici). 2. Titlu onorific dat unor preoți catolici; persoană care poartă acest titlu.

ABATERE

ABATERE¹ *s.f.* (< *abate¹*) 1. Îndepărtare de la un drum, deviere. 2. (Fig.) Încălcare a unei norme, a unei linii de conduită sau de judecată etc. 2. (Tehn.) Diferența dintre dimensiunea reală a unei piese și cea proiectată.

ABATERE² *s.f.* (< *abate²*) (franzuzism). 1. Culcare la pământ, dărâmare, doborâre. 2. (Fig.) Deprimare, măhnire.

ACAR

ACAR¹ *s.m.* (< *ac* + *-ar*) Muncitor feroviar care schimbă acele macazului, macagiu.

ACAR² *s.n.* (< *ac* + *-ar*, cf. fr. *aiguillier*) Cutie pentru ace.

ACAR³ *s.n.* (et. nec.) Instrument de alamă sau de fier cu capetele curbate care susține conciu țărâncilor.

ACAR⁴ *av.* (< magh. *akár*) (Reg.) Măcar, ori.

ACHIU

ACHIU¹ *s.m.* (< lat. *apium*) (Bot.; înv.) Țelină (*Apium graveolens*).

ACHIU² *s.m.* [(1) < rus. *ky*, pol. *kij*; (2) fr. *acquit* < *acquitter*] 1. Prima bilă de încercare la jocul de biliard, care stabilește persoana care începe partida. 2. Tac.

ACONIT

ACONIT¹ *s.m.* (< fr. *aconit*, it. *aconito*, lat. *aconitum*, ngr. *akóniton*) (Bot.) Omag (*Aconitum variegatum*).

ACONIT² *s.m.* (< gr. *Aconites*) Membru al unei populații antice, din Sardinia.

ACORIE

ACORIE¹ *s.f.* (< fr. *acorie* < gr. *a* „fără” și *koros* „sațietate”) Lipsa senzației de sațietate la masă.

ACORIE² *s.f.* (< fr. *acorie* < gr. *a* „fără” și *kore* „pupilă”) Anomalie con-

genitală care constă în absența pupilei.

ACRU

ACRU¹ *s. m.* (< lat. *acru*, fr., engl. *acre*) Unitate de măsură pentru suprafețe de teren egală cu aproximativ 4.047 m².

ACRU², **-Ă**, *adj.* (< lat. *acrus*, forma pop. a lui *acer*) **1.** Care are gustul caracteristic oțetului, lămâii etc. **2.** (Pop.; despre fructe) Necopt. **3.** Supărăcios, ursuz, morocănos.

AER

AER¹ *s.n.* (< lat. *aer*, *aeris*, cu unele sensuri după fr. *air*) **1.** Amestec de gaze care formează straturile inferioare ale atmosferei. **2.** Atmosferă, văzduh. **3.** Aspect, înfățișare; expresie.

AER² *s. n.* (< gr. biz. *aer* prin intermediu sl. *airŭ*; cf. și ngr. *aer*) **1.** Țesătură pictată, brodată sau țesută cu chipul lui Christos cu care se acoperă vasele liturgice; poalele de la icoane. **2.** Țesătură pe care este pictată sau țesută punerea în mormânt a lui Iisus și care simbolizează piatra cu care Iosif din Arimateea a astupat mormântul lui Iisus. **3.** Epitaf.

AFFECTA

AFFECTA¹ *vb.* (< fr. *affecter*, refacere după lat. *affectare* „a fazona, a prepara”) **1.** A destina (o sumă de bani, o cantitate de materiale etc.) unui anumit scop. **2.** (Înv.) A ipoteca.

AFFECTA² *vb.* (< fr. *affecter*, < lat. *affectare*, influențat de lat. *affectus* „sentiment” și de lat. *afficere* „a afecta”). **1.** A îndurera, a întrista, a mâhni. **2.** A impresiona. **3.** A simula o anumită stare sufletească. **4.** (Peior.) A-și da aere, a se scilfoși.

AFFECTARE

AFFECTARE¹ *s. f.* (< *afecta*¹) **1.** Destinare (a unei sume de bani, a unei cantități de materiale etc.) unui anumit scop. **2.** Ipotecare.

AFFECTARE² *s. f.* (< *afecta*²) **1.** Îndurerare, întristare, mâhnire. **2.** Impresionare. **3.** Simulare a unei anumite stări, prefăcătorie. **4.** Comportare nefirească.

AFFECTAT

AFFECTAT¹, **-Ă** *adj.* (< *afecta*¹) (Despre sume de bani, cantități de materiale) **1.** Destinată unui anumit scop. **2.** Ipotecat.

AFFECTAT², **-Ă** *adj.* (< *afecta*²) **1.** Îndurerat, întristat, mâhnit. **2.** Prefăcut, nenatural. **3.** (Muz.) Exagerat.

AFIN

AFIN¹ *s.m.* (< pol. *afyny*, ucr. *afini*) Arbust de munte, ramificat, cu frunze oval-alungite, cu fructe mici și negre, comestibile (cu gust acrișor) (*Vaccinum Myrtillus*).

AFIN², **-Ă** *adj.*, *s.m.* (< lat. *affinis*) (Jur.) (Persoană) înrudită prin alianță.

AGNATĂ

AGNATĂ¹ *s. f.* (< fr. *agnat*, lat. *agnatus*) (Jur.) Rudă pe linie paternă.

AGNATĂ² *s.f.* (< fr. *agnathes*) **1.** (Pl.) Clasă de vertebrate acvatice lipsite de maxilarul inferior. **2.** (Sg.) Animal care face parte din această clasă.

AGONIC

AGONIC¹, **-Ă** *adj.*, *s.m.f.* (< fr. *agonique*) **1.** *adj.* Referitor la agonie. **2.** *s m f., adj.* (Persoană) aflată în agonie.

AGONIC², **-Ă** *adj.* (< germ. *agnonisch*) **1.** Referitor la o curbă de declinație magnetică zero. **2.** Referitor la o agonă.

AGONIST

AGONIST¹ *s.m.* (< germ. *Agonist*) Atlet.

AGONIST², **-Ă** *s.m., adj.* (< fr. *agoniste*) (Mușchi) care produce o relaxare.

AGREGAT

AGREGAT¹ *s. m.* (< rus. *agregat*) **1.** (Min.) Asociere de roci cristaline unite între ele prin juxtapunere. **2.** (Chim.) Asociere de molecule. **3.** Grup de mașini care lucrează împreună pentru realizarea unei operații tehnice.

AGREGAT², **-Ă** *adj.*, *s.m.* (< fr. *agrégé*) **1.** *adj.* (Rare) Care s-a unit într-un tot. **2.** *adj.* (Bot.; despre organe sau despre indivizi foarte apropiați unii de alții) Care se naște din același punct. **3.** *s. m.* (Ieșit din uz) Profesor universitar care funcționează pe lângă o catedră condusă de alt profesor.

AGROFIL

AGROFIL¹, **-Ă** *adj.* (< fr. *agrophile* < gr. *agros* „câmp, ogor” și *phileo* „a iubi”) (Despre plante) Care crește pe terenuri cultivate.

AGROFIL², **-Ă** *adj.* (< fr. *agrophille*, lat. *agrophillus* < gr. *agros* „câmp” și *phillon* „frunză”) Cu frunze graminacee.

AI

AI¹ *interj.* (f.o.) (Fam.) Exclamație care exprimă durere, spaimă, uimire.

AI² *interj.* (f.o.) (Fam.) Exclamație cu sens interogativ.

AI³ *s.m.* (< fr. *ai*) Mamifer arboreal de talie mică din America de Sud și Madagascar (*Donbotonia madascarenzisi*).

AI⁴ *s.m.* (< lat. *alium*) (Reg.) Usturoi.

AIEPTA

AIEPTA¹ *vb.* (m.l. *ajectare*) (Reg.) **1.** A-și lua avânt. **2.** A arunca un lucru cu putere. **3.** (Fig.) A se mândri. **4.** A aranja (un obiect de îmbrăcăminte). **5.** A îndruma pe calea cea dreaptă.

AIEPTA² *vb.* (< lat. *allectare*) **1.** A (se) îndemna la o plăcere. **2.** A (se) amăgi. **3.** A reflecta asupra unui lucru.

AIURIT

AIURIT¹ *s.n.* (< *aiuri*) (Rare) Bâiguit. **AIURIT**², **-Ă** *s.m.f., adj.* (< fr. *ahuri*) **1.** *s.m.f., adj.* (Persoană) care este zăpăcit(ă). **2.** *adj.* Trăsnit.

ALAT

ALAT¹ *s.n.* (et. nec.) Dependințele gospodăriei.

ALAT², **-Ă** *adj.* (< it. *alato*) **1.** (Livr.) Înariat. **2.** (Livr.) Sublim. **3.** (Bot.; despre organe ale plantelor) Cu aspect de aripă.

ALĂ

ALĂ¹ *s.f.* (< srb. *ala*, *hala*) Balaur. **ALĂ**² *s.f.* (< lat. *ala*) Unitate romană de cavalerie (formată din trupe auxiliare).

ALBIE

ALBIE¹ *s. f.* (< lat. *alvea*) **1.** Vas lunguiet de lemn sau de metal; covată, copaie. **2.** Porțiune a unei văi acoperită, permanent sau temporar, cu apă; matcă. **3.** (Reg.; p. anal.) Adâncitură între două dealuri.

ALBIE² *s. f.* (< *alb* + *-ie*) (Înv. și reg.) Albeață; leucom.

ALBIT

ALBIT¹ *s.n.* (< fr. *albite*) Mineral verzui, roșiatic sau lăptos, cu luciu sidefui ori sticlos, folosit în industria ceramicii.

ALBIT², **-Ă** *adj.* (< *albi*) **1.** Devenit sau făcut (mai) alb; înălbit. **2.** (Des-

pre păr) Cărunț. **3.** (Despre oameni) Îmbătrânit. **4.** (Pop.) Văruit. **5.** (Fig.) Curățat.

ALCĂTUI

ALCĂTUI¹ *vb.* (< magh. *alkotni*) **1.** A face, a construi, a crea. **2.** A concepe. **3.** A se preface. **4.** A lua ființă, a se forma. **5.** A forma împreună, a constitui. **6.** A aranja, a dispune.

ALCĂTUI² (< magh. *alkundi*) (Reg.) A se înțelege, a se învoi.

ALCĂTUIRE

ALCĂTUIRE¹ *s.f.* (< *alcătui¹*) **1.** Construire, creare. **2.** Concepere. **3.** Transformare, prefacere. **4.** Formare, constituire. **5.** Aranjare, dispunere.

ALCĂTUIRE² *s. f.* (< *alcătui²*) (Reg.) Înțelegere, învoire.

ALEGA

ALEGA¹ *vb.* (< lat. *alligare*) **1.** (Înv. și pop.) A (se) ține de cineva. **2.** A insista pe lângă cineva.

ALEGA² *vb.* (< fr. *alléguer*) (Jur.) A invoca un fapt, o afirmație, o împrejurare spre a susține o idee sau a se justifica

ALFA

ALFA¹ *s. m. invar.* (< gr. *alpha*, fr. *alpha*) **1.** Numele celei dintâi litere din alfabetul grecesc. **2.** (Fig.) Început.

ALFA² *s. m. sg.* (< fr. *alfa*, engl. *alfa* < *halfa*) Plantă exotică din familia gramineelor din regiunea Mării Mediterane (Algeria), din care se împletesc frânghii, rogojini etc. sau se fabrică hârtie (*Stipa tenacissima*).

ALIAT

ALIAT¹ *s.n.* (< *alia*) Aliere; unire.

ALIAT², **-Ă** *s.m.f., adj.* (< *alia*) **1.** *adj.* (Despre un stat) Care a încheiat un tratat de alianță. **2.** *s. m. f., adj.*

(Persoană, clasă, partid, stat etc.) care se alătură cuiva în vederea unei acțiuni comune. **3.** (Franțuism) *s.m.f., adj.* (Persoană sau familie) înrudită prin căsătorie. **4.** *Adj.* (Despre metale) Căruia i s-a adăugat o anumită cantitate din unul sau mai multe elemente pentru a forma un aliaj.

ALINA

ALINA¹ *vb.* (< *lin*) **1.** (Despre fenomene naturale) A se micșora în intensitate. **2.** (Despre sentimente neplăcute, senzații dureroase) A se calma. **3.** (Despre ființe cuprinse de emoție puternică, de surescitare) A (se) liniști. **4.** A mângâia, a liniști, a calma.

ALINA² *vb.* (et. nec.) (Înv. și reg.) A șchiopăta ușor.

ALINARE

ALINARE¹ *s.f.* (< *alina¹*) **1.** Scădere a intensității unui fenomen natural; alinat¹, (rar) alinătură. **2.** Potolire a unui fenomen natural; alinat¹. **3.** Oprire a unei mișcări pornite. **4.** Calmare a unor sentimente neplăcute, senzații dureroase. **5.** Liniștire a unei ființe cuprinse de emoție puternică, de surescitare. **6.** Mângâiere.

ALINARE² *s.f.* (< *alina²*) Șchiopătare ușoară.

ALO

ALO¹ *interj.* (< germ. *hallo*) (Trans.) Pleacă!

ALO² *interj.* (< fr. *allô*) **1.** Exclamație prin care se răspunde sau se cheamă în convorbirile telefonice. **2.** Exclamație de chemare (în toate împrejurările).

ALPACA

ALPACA¹ *s.f.* (< fr. *alpaca*) **1.** Animal rumegător din familia lamelor,

cu lână lungă și fină, care trăiește în America de Sud (*Lama pacos*). **2.** Stofă fină din lână de alpaca.

ALPACA² *s.f.* (< germ. *Alpaka*) Aliaj inoxidabil de nichel, cupru și zinc, care servește la fabricarea tacâmurilor de masă, a instrumentelor medicale și optice etc.; alfenid.

ALTAR

ALTAR¹ *s.n.* (< lat. *altarium*) **1.** Parte a bisericii în care preotul oficiază liturghia și care este despărțită de naos prin catapeteasmă. **2.** (Fig.) Biserică. **3.** (P. ext.) Religie. **4.** (În biserică creștină) Masă de cult pe care se oficiază liturghia. **5.** (Tehn.) Perete de material refractar situat în spatele unui focar pentru a dirija flacăra.

ALTAR² *s.n.* (et. nec.) (Munt.; înv.) Scrin în care se păstrau documentele, banii etc.

AMAN

AMAN¹ *conj.* (et. nes.) Însă.

AMAN² *interj.* (< tc. *aman*) (Înv.; strigătul turcilor învinși sau aflați la necaz) Iertare! Îndurare!

AMENDA

AMENDA¹ *vb.* (< *amendă* + *-a*) A aplica cuiva o amendă.

AMENDA² *vb.* (< fr. *amender*) **1.** A modifica prin amendamente un text, (mai ales) o lege. **2.** (Agr.) A îmbunătăți natura solului prin introducerea unor substanțe.

AMENDARE

AMENDARE¹ *s.f.* (< *amenda¹*) Aplicare a unei amenzi cuiva.

AMENDARE² *s.f.* (< *amenda²*) **1.** Modificare prin amendamente a unui text, a unei legi. **2.** (Agr.) Îmbunătățire a unor însușiri ale solului prin încorporarea unor substanțe.

AMENDAT

AMENDAT¹ *s.n.* (< *amenda¹*) Amendare¹.

AMENDAT² *s.n.* (< *amenda²*) Amendare².

AMONIT

AMONIT¹ *s.m.* (< fr. *ammonite*) **1.** (Pl.) Ordin de moluște cefelopode fosile, care a trăit în paleozoic. **2.** (Sg.) Moluscă din ordinul amoniților.

AMONIT² *s.n.* (< germ. *Ammonit*) Exploziv realizat din azotat de amoniu și compuși nitrici.

AMUȚI

AMUȚI¹ *vb.* [*< amuța* (cu schimbare de sufix)] A asmuța.

AMUȚI² *vb.* (< lat. **am-mutare*) **1.** A-și pierde graiul. **2.** (Fig.) A rămâne ca mut.

AMUȚIRE

AMUȚIRE¹ *s.f.* (< *amuți¹*) Asmuțire.

AMUȚIRE² *s.f.* (< *amuți²*) **1.** Pierdere a graiului. **2.** Încetare a oricărui zgomot.

ANALIST

ANALIST¹, **-Ă** *s.m.f.* (< fr. *annaliste*) **1.** Persoană care scrie anale. **2.** (P. ext.) Cronicar.

ANALIST², **-Ă** *s.m.f., adj.* (< fr. *analyste*) **1.** *s.m.* Specialist în analiza matematică sau psihologică. **2.** *s.m.f., adj.* (Chimist) care se ocupă cu analize chimice. **3.** *s.m.f., adj.* (Persoană, scriere, gândire etc.) care are putere de analiză.

ANALOG

ANALOG¹, **-Ă** *adj.* (< fr. *analog*, lat. *analogus*) Asemănător cu altceva, la fel.

ANALOG² *s.n.* (< ngr. *análoghion* „pupitru”) (În Biserica Ortodoxă; înv.) Pupitru înalt și mobil, pe care se pun cărțile de cult; tetrapod.

ANOMIE

ANOMIE¹ *s.f.* (< fr. *anomie*) (Rar) Dezorganizare, dezordine; haos.

ANOMIE² *s.f.* (< fr. *anomie* < gr. *an-* „fără” și *onoma* „nume”) Incapacitate de a crea nume de persoane, de localități etc.

ANTICAR

ANTICAR¹ *adj. inv.* (< *anti-* + *car* „de luptă” după fr. *antichar*) **1.** (Despre o armă) Care acționează sau servește ca mijloc de apărare împotriva carelor de luptă. **2.** Antitanc.

ANTICAR² *s.m.* (< fr. *antiquaire*, germ. *Antiquar*) **1.** Persoană care se ocupă cu achiziționarea și vânzarea de cărți vechi. **2.** Colecționar de obiecte de artă din Antichitate. **3.** (Înv.; p. ext.) Arheolog.

ANTIFON

ANTIFON¹ *s.n.* (< vsl. *antifonŭ* < gr. *antiphonon* „care răspunde”) Imn religios în care două coruri repetă alternativ același vers din psalmi.

ANTIFON² *s.n.* (< fr. *antiphone*) Mic corp de plastic care se introduce în urechi pentru a le apăra de zgomotele intense.

ANTIFONIC

ANTIFONIC¹, **-Ă** *adj.* (< fr. *antiphonique*) (Despre solist și cor sau despre două părți ale corului) Care execută alternativ aceeași partitură.

ANTIFONIC², **-Ă** *adj.* (< *anti-* + *fonic*) (Despre materiale) **1.** Care atenuează zgomotele; antizgomot. **2.** Izolator fonic.

APORT

APORT¹ *s.n.* (< fr. *apporte*) (franțuzism) Strigăt cu care sunt îndemnați câinii să aducă vânatul împușcat sau un obiect aruncat.

APORT² *s.n.* (< fr. *apport* „parte”, „contribuție”) **1.** (Fin.; cmr.) Contribu-

ție adusă de fiecare într-o asociație sau o întreprindere comună. **2.** Contribuție (de muncă, de luptă etc.) în vederea realizării unui scop.

ARAC

ARAC¹ *s.m.* (< bg. *harak*, ngr. *haráki*) Par lung și subțire pentru susținerea plantelor agățătoare.

ARAC² *s.n.* (< fr. *arack*) Rachieu din orez sau din lapte de cocos fermentat, asemănător la gust cu romul, răspândit în regiunile tropicale.

ARAC³ *s.n.* (< magh. *árok*) (Reg.) Șanț pentru scurgerea apei.

ARAP

ARAP¹ *s.n.* (et. nes., cf. *rapăn*) (Bucov.) Rapăn la capre sau la porci.

ARAP², **-Ă**, *s.m.f., adj.* (< bg. *arap*) **1.** *s.m.f., adj.* Arab. **2.** *s.m.* (Fig.) Bărbat oacheș. **3.** *s.m.* (Entom.; pop.) Soi de lăcustă, cafenie sau neagră, care produce un sunet pă râitor când zboară; (reg.) căluț negru, coșea negru, lăcustă roșie.

ARAR

ARAR¹ *s.n.* (< tc. *harâr*) **1.** (Înv. și reg.) Țesătură groasă și rară, din păr de capră, folosită pentru traiste la cai sau pentru acoperirea căruțelor. **2.** Țesătură de păr din care se făceau corturi. **3.** (Pop.) Giulgiu. **4.** (Înv. și reg.) Sac mare din pânză groasă.

ARAR² *adv.* (< *a+rar*) Rar; arareori.

ARBITRU

ARBITRU¹ *s.m.* (< fr. *arbitre*, lat. *arbiter*) **1.** Persoană aleasă sau desemnată pentru a judeca un diferend, un litigiu. **2.** (Sport) Persoană care conduce desfășurarea unei competiții sportive. **3.** Judecător suprem și stăpân absolut.

ARBITRU² *s.n.* (< lat. *arbitrium*) (Filoz.; î.s.) *Liberul arbitru* = libertatea omului de a hotărî după propria sa voință.

ARBORET

ARBORET¹ *s.n.* (< lat. *arboretum*) Porțiune de pădure cu vegetație omogenă, masiv de arbori.

ARBORET² *s.n.* (< it. *arboretto*) Partea de sus a catargului.

ARCAN

ARCAN¹ *s.n.* (< ucr. *arkan*) **1.** Laț pentru prinderea sau prionirea vitelor. **2.** (Înv.) Laț folosit pentru prinderea dușmanilor.

ARCAN² *s.n.* (< fr. *arcan*) **1.** (Livr.) Taină, secret. **2.** Loc tainic, ascuns.

AREAL

AREAL¹ *s.n.* (< germ. *Areal*) **1.** (Înv.) Arie. **2.** Suprafață pe care este răspândită o specie de plante sau de animale.

AREAL², **-Ă** *adj.* (< it. *areale*) Si luat în afara realității.

AREOGRAFIE

AREOGRAFIE¹ *s.f.* (< fr. *aréographie*) (Astr.) Studiul descriptiv al planetei Marte.

AREOGRAFIE² *s.f.* (< fr. *aréographie*, engl. *areographs*) Studiul și descrierea răspândirii plantelor și animalelor în spațiu.

ARIAN

ARIAN¹, **-Ă** *s.m.f., adj.* (< fr. *aryen*) **1.** *s.m.f.* (La pl.) Popoare indo-europene. **2.** *s.m.f.* (La pl.) Popoare indo-iraniene. **3.** *s.m.f.* (La sg.) Persoană care aparține arienilor (**1-2**). **4.** *adj.* Care aparține arienilor (**1, 2, 3**); referitor la arieni; care provine de la arieni.

ARIAN², **-Ă** *s.m.f., adj.* (< vsl. *arianŭ*) **1.** *s.m.f., adj.* (Adept) al ari-

nismului¹. **2.** *s.m.f.* (P. ext.; înv.) Armean. **3.** *adj.* Referitor la arianism¹; care ține de arianism¹.

ARIANISM

ARIANISM¹ *s.n.* (< fr. *arianisme*) Doctrină creștină formulată de episcopul Arie din Alexandria (280 – 336 d. H.), care nega divinitatea lui Hristos.

ARIANISM² *s.n.* (< fr. *aryanisme*) **1.** Caracter propriu arienilor. **2.** Știința despre arieni.

ARIE

ARIE¹ *s.f.* (< lat. *area*) **1.** Loc amenajat pentru treieratul cerealelor; (pop.) arman. **2.** (P. ext.) Suprafață circulară în jurul unui obiect.

ARIE² *s.f.* (< lat. *area*; cf. fr. *aire*) **1.** Măsura suprafeței unei figuri exprimată numeric. **2.** Zonă de răspândire a unui grup de plante, animale etc.

ARIE³ *s.f.* (< vsl. *arii*) (P. ext.; de la n. pr. Arius, eretic din sec. IV) Om rău.

ARIE⁴ *s.f.* (< it. *aria*, germ. *Arie*) **1.** Compoziție muzicală vocală, care face parte dintr-o operă, operetă, dintr-un oratoriu etc. **2.** Compoziție muzicală instrumentală asemănătoare ariei⁴ (**1**).

ARIL

ARIL¹ *s.n.* (< fr. *arille*) Îneliș cărnos care acoperă semințele sau fructele; arilod.

ARIL² *s.n.* (< fr. *aryle*) (Chim.) Radical organic monovalent care rezultă dintr-o hidrocarbură aromată prin îndepărtarea unui atom de hidrogen.

ARIOI

ARIOI¹ *s.n.* (< *arie* + *-oi*) **1.** Arie¹. **2.** (Spec.) Arie pentru mai multe feluri de cereale. **3.** (Reg.) Moviliță de

grăunțe și pleavă; vraf, vran, bocluc.

ARIOI² *s.n.* (et. nec.) Grup de oi despărțit de urmă.

ARMA

ARMA¹ *vb.* (< *armă* + *-a*) (Înv.) 1. A se înarma. 2. A fixa în poziție de tragere mecanismul unei arme de foc. 3. A introduce armătură într-o construcție de beton pentru a-i mări rezistența. 4. A consolida o galerie de mină.

ARMA² *vb.* (< fr. *armer*) A lansa (în serviciu) o navă cu întreg utilajul necesar.

ARȘIN

ARȘIN¹ *s.m.* (< rus. *arșin*) Veche unitate rusească de măsură pentru lungime, egală cu 0,711 m; halep.

ARȘIN² *s.m.* (< tc. *arșin*) Jurubițe de tort în formă de spirală, pregătite pentru țesut.

ARȘIN³ *s.m.* (et. nec.) (Reg.) Lespede.

ARTEFACT

ARTEFACT¹ *s.n.* (< fr. *artefact*) Imagine artificială sau accidentală care apare în preparatele histologice (pe lama microscopului) în timpul observării sau experimentării din cauza unor erori de fixare sau colorare.

ARTEFACT² *s.n.* (< engl. *artefact*) Obiect produs de activitatea umană.

ARȚAR

ARȚAR¹ *s.n.* (Et. nec.) 1. Arbore cu lemnul alb și tare, rezistent, cu frunze opuse și fructe aripate, care crește în pădurile montane și este adesea cultivat ca plantă ornamentală (*Acer platanoides*). 2. Jugastru (*Acer campestre*).

ARȚAR² *s.n.* (Et. nec.) (Reg.) Stână acoperită cu scoarță și cetină; scorțar.

ARVAT

ARVAT¹ *s.m.* (et. nec.) (Iht.; reg.) Obleț (*Aburnus alburnus*).

ARVAT², **-Ă** *s.m.f., s.m., adj.* (< vsl. *ěarvatŭ*) (Înv.) 1. *s.m.f., adj.* Croat. 2. *s.m.* Mercenar. 3. *s.m.* (Depr.) Zavergiu jefuitor.

ASPIC

ASPIC¹ *s.m.* (cf. germ. *Spick*) Levănțică (*Lavandula augustifolia*).

ASPIC² *s.n.* (< fr. *aspic*) Substanță gelatinoasă obținută din zeamă de carne și de oase; piftie.

AT

AT¹ *s.m.* (< tc. *at*) 1. Cal turcesc. 2. Cal de călărie. 3. Armăsar.

AT² *s.m.* (< fr. *At*) Simbol chimic pentru astatiniu.

ATIC

ATIC¹ *s.n.* (< fr. *attique*) 1. Parte a antablamentului ridicată deasupra cornișei și menită să mascheze acoperișul. 2. Cat scund, așezat imediat sub acoperiș.

ATIC², **-Ă** *s.m.f., adj.* (< fr. *attique*, it. *attico*) 1. *s.m.f., adj.* (Persoană) care făcea parte din populația Aticii antice. 2. *adj.* Privitor la Atica sau la atici², propriu Aticii sau aticilor².

ATLANT

ATLANT¹, **-Ă** *s.m.f.* (< fr. *atlante*) 1. (Rare) Statuie reprezentând un bărbat sau o femeie într-o acțiune de efort care menține antablamentul unui edificiu sau alte elemente arhitectonice; cariatiadă, telamor. 2. Locuitor legendar al Atlantidei.

ATLANT² *s.n.* (< it. *atlante*) (Înv. și reg.) Atlas².

ATLAS

ATLAS¹ *s.n.* [*< fr. atlas*, după titlul unei culegeri de hărți a lui Mercator (1595)] Colecție de hărți geografice.

ATLAS² *s.n.* (< fr. *atlas* < n.pr. Atlas, uriaș din mitologia greacă, imaginat că ținea pe spatele său bolta cerească) Prima vertebră cervicală, care se articulează cu occipitalul și cu axisul.

AU

AU¹ *interj., conj.* (f.o.) 1. *interj.* Exclamație care exprimă o durere fizică ușoară, bucuria, mirarea, surpriza. 2. *conj.* Introduce propoziții exclamative, pentru a da impresia de stil oral.

AU² *conj., adv.* (< lat. *aut*) 1. *conj.* (Înv. și reg.) Sau, ori. 2. *adv.* Oare?

AU³ *adv.* (et. nec.) (Pop.) Da.

AU⁴ *s.m.* (< fr. *Au*) Simbol chimic pentru aur.

AUDITOR

AUDITOR¹ *s.m.* (< pol. *auditor*, germ. *Auditor*) (Înv.) Judecător militar.

AUDITOR², **-OARE** *s.m.f., adj.* (< fr. *auditeur*, lat. *auditor, -oris*) Ascultător, audient.

AUGUR

AUGUR¹ *s.m.* (< lat. *augur*) Preot roman care căuta să prezică viitorul după zborul și cântecul păsărilor sau după măruntaiele animalelor sacrificate.

AUGUR² *s.n.* (< fr. *augure*, lat. *augurium*) (La romani) Prevestire, prezicere făcute de un augur¹.

AUGUST

AUGUST¹ *s.m.sg.* (< lat. *augustus*) Numele lunii a opta a anului; (pop.) gustar, (înv.) măsurariu, secerar.

AUGUST², **-Ă** *adj.* (< fr. *auguste*, lat. *augustus*) 1. (Epitet dat membrilor și persoanelor din familiile domnitoare) Preamărit. 2. Maiestuos, măreț.

AULIC

AULIC¹ *s.n.* (< lat. *aulicus*, gr. *aulicos*) Tribunal suprem în vechiul imperiu germanic.

AULIC², **-Ă** *adj.* (< fr. *aulique*, engl. *aulic*) De la curtea domnească sau împărătească; al curții domnești sau împărătești; privitor la curtea domnească sau împărătească.

AUN

AUN¹ *s.m.* (et. nec.) (Iht.) Peștelup.

AUN² *s.m.* (< fr. *aune*) (Țes.) Măsură de lungime egală cu 1,18 m, întrebuințată la stabilirea raportului între lungimea și greutatea firelor.

AURAR

AURAR¹ *s.m.* (< aur + *-ar*) 1. Persoană care confecționează sau vinde obiecte din aur (și din alte metale prețioase). 2. Muncitor care scoate aur din mine sau din albia râurilor.

AURAR² *s.m.* (< fr. *aurar*, germ. *Aurar*) Monedă divizionară din Islanda, valorând a suta parte dintr-o coroană.

AURIC

AURIC¹, **-Ă** *adj.* (< fr. *aurique*) (Despre vele) În formă de trapez.

AURIC², **-Ă** *adj., s.f.* (< aur + *ic*) 1. *adj.* Aurel. 2. *s.f.* Arbust decorativ din familia verbenaceelor, cu flori galbene-portocalii, cu fructul negru.

AURICULAR

AURICULAR¹ *s.m.* (< fr. *auriculaire*) Degetul mic de la mână.

AURICULAR² *adj.* (< fr. *auriculaire*) 1. De ureche, al urechii, referitor la ureche, în formă de ureche. 2. De auricul, al auricului, din regiunea auricului.

AUTOGRAF

AUTOGRAF¹ *s.n.* (< germ. *Auto-*

graph, fr. *autographe*) Aparat fotografic folosit la măsurarea corpurilor cu ajutorul fotogramelor terestre.

AUTOGRAF² *s.n., adj.* (< fr. *autographe*, lat. tz. *autographus*) (Act, document, semnătură, text) scris chiar de mâna autorului.

AVAL

AVAL¹ *s.n.* (< fr. *aval*) Direcția către care curge un râu.

AVAL² *s.n.* (< fr. *aval*, it. *avallo*) (Fin.) Garanție de plată a unei cambii.

AVAR

AVAR¹, -Ă *s.m.f., adj.* (< fr. *avare*, lat. *avarus*, -a) (Persoană) lacomă, zgârcită.

AVAR², -Ă *s.m.f., adj.* (< lat. *Avarus*) (Persoană) care face parte dintr-o populație turcică așezată în Câmpia Panoniei în timpul marilor migrațiuni ale popoarelor de la în-

ceputul Evului Mediu.

AVĂ

AVĂ¹ *s.f.* (< tc. *av*, bg. *av*) Plasă mare de pescuit, formată din trei fâșii de plasă așezate vertical în apă.

AVĂ² *s.m.* (< gr. biz. *abbas*, sl. *avva*) Nume dat călugărilor bătrâni; părinte, tată.

AZOIC

AZOIC¹, -Ă *adj.* (< fr. *azoïque*, engl. *azoic*) **1.** (Despre un mediu) Lipsit de animale. **2.** (Despre terenuri) Lipsit de fosile.

AZOIC², -Ă *adj.* (< fr. *azoïque* < *azote*) (Despre compuși organici) Care conține azot.

AZOTAT

AZOTAT¹ *s.m.* (< fr. *azotate*) Sare a acidului azotic, nitrat.

AZOTAT², -Ă *adj.* (< fr. *azoté*) Care are în compoziția sa azot; cu azot.

B

BABĂ

BABĂ¹ *s.f.* (< bg., srb., rus., pol. *baba*) (Peior.) Femeie bătrână.

BABĂ² *s.f.* (< rus. *babka*) Grindă de sprijin a unui acoperiș sau a unui planșeu de lemn.

BABIȚĂ

BABIȚĂ¹ *s.f.* (< bg., srb. *babica*) **1.** Pelican (*Pelicanus onocrotalus*). **2.** Clupercă roșie care crește pe copaci și din care se prepară iască (*Polyporus ignarius*).

BABIȚĂ² *s.f.* (< bg. *babici*) (Mai ales la pl.; pop.) **1.** Diaree a sugariilor. **2.** Boală a copiilor cu dinți de lapte.

BAC

BAC¹ *s.n.* (< fr. *bac*) **1.** Pod plutitor care servește la transportul peste un râu sau un lac. **2.** (Tehn.) Recipient, vas cu diverse utilizări industriale.

BAC² *s.n.* (< germ. *Backe*) Dispozitiv de strângere (la menghină, mandrină etc.) cu care se prind piesele în vederea prelucrării lor.

BAC³ *s.n.* [abrev. din (*bac*) *alaurat*] (Arg.) Examen de finalizare a studiilor liceale; titlu obținut în urma acestui examen.

BAC⁴ *s.n.* [< fr. *bac* (abrev. de la *baccara*)]. (La jocul de cărți *maca* sau *bacara*) Carte fără nicio valoare.

BACARA

BACARA¹ *s.f.* (< fr. *baccarat*) **1.** Cristal fabricat în localitatea Baccarat (Franța). **2.** Cristal de calitate su-

perioară. **3.** Obiect fabricat din bacara¹ (1 – 2).

BACARA² *s.f.* (< fr. *baccara*) **1.** Joc de cărți în care nouarii au valoare maximă, iar decarii (numiți *baccara*) sunt egali cu zero; maca. **2.** Decar fără valoare la bacara² (1).

BACI

BACI¹ *s.m.* (et. nec.) **1.** Păstor însărcinat cu prepararea brânzei, urdei și untului. **2.** Șef al ciobanilor dintr-o stână. **3.** (La jocul de arșice) Cel care aruncă primul.

BACI² *s.m.* (< magh. *bácsí*) (Trans.) Termen de adresare către un frate mai mare sau o rudă mai vârstnică în semn de respect.

BACON

BACON¹ *s.n.* (< rus. *bakun*) (Rar) Tutun-turcesc.

BACON² *s.n.* (< engl. *bacon*) Șuncă preparată din carne de porc (grasă), dezosată și afumată.

BAI

BAI¹ *s.n.* (< magh. *baĵ*) Necaz, su-părare; grijă; încurcătură, bucluc.

BAI² *interj.* (< *ba + io* „eu”) (Reg.) Nicidecum.

BAIE

BAIE¹ *s. f.* (m.l. *bannea*, var. *balnea*, cf. rus. *bania*) **1.** Cufundare a corpului în apă (în scop igienic sau curativ); îmbăiere. **2.** Încăpere prevăzută cu instalații speciale pentru îmbăiere. **3.** Cadă sau puțină în care se îmbăiază cineva. **4.** (Chim.) Recipient în care se pune o soluție chi-